24/07/2019

Που βρίσκεται ο δρόμος των μύριων προσκυνητών

/ Ορθόδοξες Προβολές

Στις 7 Σεπτέμβρη, απ’ το πρωί, όλη τη νύχτα και όλη μέρα στις 8 του Σεπτέμβρη (στα γενέθλια της Παναγίας), συναντά κανείς αναρίθμητους πεζοπόρους να βαδίζουν από κάθε κατεύθυνση προς τα ορεινά Μυριοκέφαλα του δυτικού Ρεθύμνου. Από Ρέθυμνο, Χανιά, απ’ τα χωριά της επαρχίας Αποκορώνου και του δυτικού τμήματος της επαρχίας Ρεθύμνου, μικρές και μεγάλες παρέες, μα και μοναχικοί πεζοπόροι (όσο περνάει η ώρα, δύσκολα πια μπορεί να θεωρηθείς “μοναχικός”), ζευγάρια και οικογένειες κάθε ηλικίας & φύλου, έφηβοι, κοπέλες, ηλικιωμένοι, μαμάδες με το μωρό στο καρότσι, πολλοί κρατώντας λαμπάδες για να τις ανάψουν στη συνέχεια, κάποιοι τσάντες με άρτους… Όλοι ζουν το γεγονός – τη χαρά της ημέρας. Τη χαρά της Παναγίας. Τη χαρά της συνοδοιπορίας. Τη χαρά του Χριστού.

Τι κάνουν προς τα εκεί; Μα πηγαίνουν στην Παναγία. Πάνε να προσκυνήσουν, να χαιρετίσουν, να παρακαλέσουν, να ευχαριστήσουν… Πάνε στο μεγαλύτερο, υποθέτω, ορθόδοξο προσκύνημα της δυτικής Κρήτης και ένα από τα μεγαλύτερα του νησιού: στη Μυριοκεφαλίτισσα. Κι από το Ηράκλειο ακόμη έχουν εντοπιστεί πεζοπόροι, που έρχονται να ευχαριστήσουν, περπατώντας γύρω στα 110 χλμ.

Έτσι, η Παναγιά μας ενώνει όλο τον κόσμο στο δρόμο των προσκυνητών. Πεζούς και επιβάτες ΙΧ ή λεωφορείων (εκατοντάδες συρρέουν κάθε μέρα, κάπου μια βδομάδα μπροστά και πίσω στη γιορτή της). Στο ναό της οι αυλές είναι γεμάτες. Ακολουθίες γίνονται συνεχώς, εκείνες τις μέρες. Κάποιοι διανυκτερεύουν – υπάρχουν και μερικοί ξενώνες (γενικά ο χώρος δεν είναι μεγάλος), αλλά υπάρχει και στρωματσάδα.

Το πιο συγκινητικό είναι πως φέρνει κοντά Της ανθρώπους που, κατά τα άλλα, δεν έχουν ταχτική εκκλησιαστική ζωή. Νέοι και κοπέλες ή ώριμοι άντρες που μπορεί να μην πηγαίνουν εκκλησία σχεδόν ποτέ, έρχονται πεζοί στη χάρη της – μα και με αυτοκίνητο να ‘ρθουν, πάλι κάνουν δρόμο… Αυτή είναι η ευκαιρία τους: μπορεί να σωθούν ακριβώς επειδή έρχονται εκεί, κι αν δεν το έκαναν ούε αυτό να μην είχαν τίποτα να τους βοηθήσει στην αιωνιότητα. Ευχαριστώ, Παναγία μου, που προσφέρεις σε μας τα νήπια (που δεν ξέρουμε πως πρέπει να έχουμε στενή σχέση με την προσευχή, την εξομολόγηση, τη θεία μετάληψη κ.τ.λ., και ζούμε σχεδόν χωρίς Χριστό), προσφέρεις σε μας τα νήπια μια πορτούλα, να περάσουμε σκύβοντας λίγο στη βασιλεία του Γιου σου!

Στον κεντρικό δρόμο του χωριού στήνονται, φυσικά, δεκάδες μικροπωλητές. Τα καφενεία ανάβουν υπαίθριες ψησταριές με σουβλάκια. Λυράρηδες έρχονται το βράδυ για γλέντι… Εννοείται, πως η τοπική κοινωνία, τουλάχιστον μια δυο μέρες (παραμονή και ανήμερα), ζει απ’ το πανηγύρι. Κάποτε σκανδαλιζόμουν από τέτοια σκηνικά. όχι πια. Τώρα μάλλον χαίρομαι που βλέπω τον κοσμάκη να τρώει ψωμί. Δε βλέπω καμιά ασέβεια στην καρδιά τους, ακόμη και σ’ εκείνους που πάνε 10 λεπτά στην εκκλησία, ανάβουν κερί, κάθονται μισή ώρα έξω και τρώνε σουβλάκια και φεύγουν. Αυτοί, υπόψιν, μπορεί να έχουν έρθει περπατώντας 30 χλμ!

Ένας Ρεθυμνιώτης

Το σπίτι της Παναγιάς

Ας δούμε τώρα μερικά στοιχεία για το μοναστήρι της Παναγίας των Μυριοκεφάλων (Αντιφωνήτρια), που σήμερα δεν είναι πια μοναστήρι, αλλά η

ενορία του χωριού που έχει χτιστεί γύρω απ’ τον αρχαίο και ιστορικό μικρό και πανέμορφο ναό (από εδώ).

Η Μονή της Παναγίας της Αντιφωνήτριας, σύμφωνα με την παράδοση, χτίστηκε κατά τη δεύτερη δεκαετία του 11ου αιώνα από τον όσιο Ιωάννη τον Ξένο και Ερημίτη. Πρόκειται για ένα λόγιο μοναχό, που έδρασε στην περιοχή της δυτικής Κρήτης κατά τα τέλη του 10ου και το πρώτο μισό του 11ου αιώνα. Ίδρυσε εννέα μονές στην περιοχή των σημερινών νομών Ρεθύμνου και Χανίων, όπως πληροφορούμαστε από τη χειρόγραφη παράδοση του βίου και της διαθήκης του. Το σπουδαιότερο από τα ιδρύματα του Ξένου, που αποτελεί μέχρι σήμερα ένα από τα μεγαλύτερα θρησκευτικά προσκυνήματα της Κρήτης, είναι η Μονή της Παναγίας της Αντιφωνήτριας, στην οποία μετά το θάνατό του αφιέρωσε όλα τα άλλα ιδρύματά του. Σε επίσκεψή του στην Κωνσταντινούπολη, γύρω στα 1030 φρόντισε για την εξασφάλιση αυτοκρατορικών και πατριαρχικών προνομίων και έφερε κατά την επιστροφή του στην Κρήτη εικόνες χειρόγραφα και άλλα πολυτελή κειμήλια.

Από τα κτίσματα του Ξένου σήμερα μόνο το μικρό καθολικό, που περιβάλλεται από το υπόλοιπο μοναστηριακό συγκρότημα του 18ου και 19ου αιώνα στο κέντρο του σύγχρονου οικισμού. Ο αρχικός ναός, στον τύπο του ελεύθερου σταυρού με τρούλο, χρονολογείται στις αρχές του 11ου. Οι κεραίες του σταυρού διαμορφώνονται πλαστικά με τυφλά αψιδώματα από εναλλασσόμενους λίθους και πλίνθους. Ο κυλινδρικός τρούλος φέρει οκτώ τοξωτά παράθυρα, που πλαισιώνονται από διπλά αψιδώματα. Στην ημικυλινδρική αψίδα του ιερού βήματος ανοίγεται τρίλοβο παράθυρο με ισοϋψείς λοβούς. Στον ανατολικό τοίχο των κεραιών του σταυρού ανοίγονται δυο μικρές κόγχες. Η μεταγενέστερη επέκταση της δυτικής κεραίας, σε μονόχωρο καμαροσκέπαστο χώρο, κατέστρεψε τον αρχικό δυτικό τοίχο, στην όψη του οποίου θα πρέπει να υπήρχε ανάλογο διπλό αψίδωμα.
Ο τοιχογραφικός διάκοσμος σώζεται σε δύο στρώματα. Το παλαιότερο από αυτά χρονολογείται στον 11ο αιώνα, κατά την περίοδο ίδρυσης του ναού και περιλαμβάνει αποσπασματικά σωζόμενες παραστάσεις μετωπικών ιεραρχών, στην κόγχη του ιερού, του ολόσωμου Παντοκράτορα πάνω σε ουράνιο τόξο στον τρούλο, προφητών, αγγέλων και της Θεοτόκου στο τύμπανο του τρούλου. Στα τύμπανα των κεραιών του σταυρού εικονίζονται ευαγγελιστές και στις μικρές κόγχες των κεραιών οι άγιοι Νικόλαος και Γεώργιος.
Το δεύτερο στρώμα τοιχογράφησης του καθολικού εντοπίζεται στον κύλινδρο της κόγχης με τους συλλειτουργούντες ιεράρχες και στη δυτική κεραία του σταυρού με τη Βαϊοφόρο, την Εις Άδου Κάθοδο, την Προδοσία και τον Ενταφιασμό. Χρονολογείται στις αρχές του 13ου αιώνα και παρά τα κάποια στοιχεία λαϊκότητας, που εντοπίζονται επιβεβαιώνει τον οικουμενικό χαρακτήρα της κομνήνειας τέχνης, που είχε επικρατήσει και στην Κρήτη κατά το 12ο αιώνα.

Το καθολικό επεκτάθηκε προς τα δυτικά, με την προσθήκη καμαροσκέπαστου μονόχωρου τμήματος, με δυο τυφλά αψιδώματα στο πάχος της τοιχοποιίας εσωτερικά. Στο ένα αψίδωμα εικονίζεται η Δέηση και στο άλλο η Κοίμηση της Θεοτόκου, τυπικά έργα λαϊκού επιπέδου του δεύτερου μισού του 14ου αιώνα.
Το καθολικό της Μονής Μυριοκεφάλων αποτελεί ένα ενδιαφέρον δείγμα της μνημειακής τέχνης, που είχε επικρατήσει στην Κρήτη στα χρόνια κατά τη μεσοβυζαντινή περίοδο. Οι επιδράσεις της πρωτεύουσας στην εκκλησιαστική αρχιτεκτονική και ζωγραφική είναι φανερές και θα κυριαρχήσουν μέχρι την επικράτηση των βενετών στο πρώτο μισό του 13ου αιώνα.

Μιχάλης Ανδριανάκης, αρχαιολόγος

Ο ναός της Μονής είναι μικρός σε μέγεθος, παρόλο που έχει γίνει προσθήκη του δυτικού τμήματος. Πληροφορίες μέσα από παραδόσεις και θρύλους αναφέρουν ότι είναι το θέλημα της Μεγαλόχαρης να παραμείνει σ’ αυτό το μέγεθος ο ναός γι αυτό και όταν κατά το παρελθόν είχαν γίνει προσπάθειες να μεγαλώσει ο χώρος του ναού, τα σχέδιά τους ανατρέπονταν διότι την επόμενη μέρα βρισκόταν ξανά χτισμένο το μέρος του ναού που είχε γκρεμιστεί για να δοθεί πλάτος στο ναό….
Εξωτερικά ο ναός είναι περιτριγυρισμένος από τα κελλιά της Παλαιάς Μονής. Στον προαύλιο χώρο παλαιότερα υπήρχαν τάφοι που πιθανότατα ήταν των μοναχών της μονής (περισσότερα εδώ).
Για το χωριό έχουν να πουν, όσοι έχουν ερευνήσει το θέμα, ότι υπάρχουν δυο εκδοχές σχετικά με την προέλευση του ονόματος. Η πρώτη αναφέρεται στις σφαγές των Χριστιανών επί Τουρκοκρατίας, «όταν οι Τούρκοι έκοψαν τα κεφάλια πολλών Χριστιανών, μύρια κεφάλια…».
Η άλλη εκδοχή έχει σχέση με τη μορφολογία του εδάφους, που έχει αναρίθμητα «κεφάλια», λόφους και κορυφογραμμές κατά διάταξη που περιβάλλει το χωριό.
Η περιοχή αυτή αποτελούσε μαζί με την επαρχία Σφακίων εθνικό προπύργιο κατά των ποικιλώνυμων κατακτητών και παρέμενε ανόθευτη από την αραβική, φραγκική και τουρκική επίδραση.
Στη Μονή Μυριοκεφάλων συγκεντρώνονταν κατά τη διάρκεια της τουρκοκρατίας συχνά επαναστάτες.

Κάθε χρόνο στις 8 Σεπτεμβρίου πανηγυρίζει η μονή. Από την παραμονή ακόμα πυκνές ομάδες πεζών στον εθνικό δρόμο προς Επισκοπή αναβιώνουν ένα έθιμο χρόνων.
Πραγματοποιούν το καθιερωμένο προσκύνημα στην Παναγία στα Μυριοκέφαλα, που είναι τόσο σημαντικό ώστε χαρακτηρίζεται η περιοχή «η Τήνος της Κρήτης».

πηγη:https://rethemnosnews.gr